

NORTH MIAMI BEACH KOLLEL
כולל אנרמיים זכרון מיכל

LEGAL
HOLIDAY
SHIUR
SERIES

*Take Advantage of
Your Days Off*

KOLLEL ZICHRON MICHEL OF NORTH MIAMI BEACH
PRESENTS A LEGAL HOLIDAY SHIUR

given by

RABBI YAAKOV TZVI BLEJER שליט"א

ROSH KOLLEL

on the topic of

ASCENDING THE MOUNTAIN

ENTERING THE HAR HABAYIS IN OUR DAYS

hosted by

SHAARAY TEFILAH

971 NE 172ND ST | MIAMI, FL 33162

SHACHRIS 8:30 | GOURMET BREAKFAST 9:15 | SHIUR 9:40

WEDNESDAY
DECEMBER 25

כ"ד כסלו

ספר במדבר סיני

סדר ראשון אין בו מצוה לחשבוננו.

נשא

יש בה שמונה עשרה מצות: שבע מצות עשה ואחת עשרה מצות לא תעשה:

שסב. מצות שלוח טמאים חוץ למחנה שכניה / מ"ע א

לש"ח הטמאים חוץ למחנה שכניה, שנאמר (במדבר ה, ט): "צו את בני ישראל וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש". וידוע היה להם במדבר עד היכן גבול מחנה שכניה. וכמו כן לדורות תקרא מחנה שכניה – והיא בכלל מצוה זו – בית המקדש וכל העזרה שהיא לפניו (ומים קטו, ט). ואמרו בספרי: "וישלחו מן המחנה" – אזהרה לטמאים שלא יפנסו למקדש. ואמרו בפסחים (סא, ב): "ויצא אל מחוץ למחנה" (דברים כג, יא) – מצות עשה.

ונכפלה מצוה זו במקום אחר, שנאמר (סא): "פי יהיה כף איש אשר לא יהיה טהור מקרה לילה ויצא אל מחוץ למחנה", ופרשו: מחוץ למחנה שכניה (פסחים סא). וכמו כן נכפלה במקום זה בעצמו, שחזר ואמר פעם שנית (פסוק ג): "אל מחוץ למחנה תשלחום". וכבר כתבתי (נמלוה שמג), פי בהכפל האזהרות במצות הוראה קצת בחמר המצוה, שהשם חפץ בטובת בריותיו והזהירם וחזר והזהירם עליה, כדרך בני אדם וזהירו זה את זה הרבה פעמים בכל דבר הצריך להם צרף רב. ואם אמנם שמצינו גופי תורה נאמרו ברמז – הכל בטעם נכון.

משרשי המצוה: לפי שענין הטמאה ידוע לחכמים שיחליש כח הנפש השכלית, ויערפב אותה, ויפריד בינה ובין השכל עליוני השלם, ותהי נפרדת עד אשר תטהר. וכמו שכתוב בענין הטמאה (ויקרא יא, מג): "ולא תטמאו בהם ונטמתם", ודרשו ז"ל (יומא ט, א): ונטמתם בהם. כלומר, שמעינות השכל מטמטמים בטמאה. על כן במקום הקדוש והטהור, אשר רוח אלהים שם, אין ראוי להיות בו האיש המלכלך בטמאה. והענין הזה יש לדמותו על דרך משל לפלטרין של מלך, שמרחיקין ממנו כל איש צרוע ונמאס בגופו או אפלו

במלבושיו, וכעין מה שכתוב (אסתר ד, ג): "כי אין לבוא אל שער המלך בלבוש שק".

מדיני המצוה: מה שאמרו ז"ל (פסחים סו, א; ספרי), שהמצרע, שהוא חמור בטמאתו שמטמא באהל, חמור גם כן בשלוחו, והוא משתלח חוץ לשלשה מחנות, דהיינו חוץ לירושלם; וזבין וזבות ונדות ויולדות, שאין טמאתם חמורה כל כך, שלוחם חוץ לשתי מחנות, שהן מחנות כהנים ולויים, וזהו חוץ להר הבית; וטמא מת, שאין טמאתו חמורה כל כך, אינו משתלח אלא חוץ למחנה אחת, לפיכך מתר לכנס בבהר הבית. ומה היא החמרא בזבין יותר מטמא מת? שהזב מטמא משכב ומושב אפלו מתחת האבן, מה שאין המת מטמא כן. וטמא מת ובוועלי נדות וכל הגוים דרך כלל משלחין אותם מן החיל, אבל טבול יום נכנס לשם. עזרת ישראל ועזרת נשים – משלחין ממנה טבול יום, אבל לא מחסר כפורים; ומעזרת ישראל ולפנים – אפלו מחסר כפורים אינו נכנס שם. ויתר פרטיה מבארים בפרק אבות הטמאות, שהוא פרק ראשון מסדר טהרות. ונודהגת מצוה זו בזכרים ונקבות, בכל זמן; שאפלו בזמן הזה, שהמקדש שמים בעונותינו, אסור להכנס בו טמא.

ועובר על זה ונכנס במקום שאינו ראוי בעודו טמא בצדדים שפרשנו – בטל עשה; מלבד שעבר על לאו, כמו שנפרש בסדר זה בעזרת האל (נמנוה טלפניו).

שסג. שלא יכנס טמא בכל המקדש / מל"ת א

שנמנע כל טמא מהכנס בכל המקדש, שדמיונו לדורות כל העזרה משער ניקנור ולפנים, שהוא תחלת עזרת ישראל. שנאמר (נמדבר ה, ג): "ולא יטמאו את מחניהם". כלומר, מחנה שכניה. והראיה מהיות זה מכלל הלאוין, מה שאמרו ז"ל בגמרת מכות (יה, ג): הבא אל המקדש טמא – חייב כרת. כתיב ענש וכתוב אזהרה. כתיב ענש (ראה נמדבר יט, יג; יט, כ): "את מקדש יי טמא ונכרתה"; אזהרה: "ולא יטמאו את מחניהם". ואמרו במכילתא (הוא ספרי וט"א) גם כן: "צו את בני ישראל וישלחו מן המחנה" (פסוק ג) – בעשה. מנין בלא תעשה? דכתיב: "ולא יטמאו את מחניהם". ונכפלה המניעה במלה אחרת, דכתיב (ויקרא יג, ד): "ואל המקדש לא תבא". ואמרו בספרא: לפי שנאמר (ט"ט טו, א): "והזרתם את בני ישראל מטמאתם", שומע אני בין מתוכו בין מאחריו. כלומר, שמי שקרב למקדש מאחוריו והוא טמא שיהא חייב כרת. תלמוד לומר ביולדת: "ואל

המקדש לא תבא". כלומר, שאין לשון ביאה אלא בנכנס לפנים. ושם נתבאר, שדין יולדת ודין שאר טמאים שוין בזה.

משרשי המצוה בענין הרחק הטמאה ממקום הקדש כתבתי למעלה בסדר זה מצוה ראשונה (המנוה הקודמת) מה שידעתי.

וגם מדיני המצוה כתבתי קצת (סג). ועוד אודיעך כלל בענין זה: שכל הטעון ביאת מים מן התורה, והיא הטמאה שהנזיר של תורה מגלח עליה - חייב פרת על ביאת מקדש, אם נכנס לשם קדם טבילה והערב שמש; אבל הטמא בטמאת מת שאין הנזיר מגלח עליה, אף על פי שהוא טמא טמאת שבעה - הרי זה פטור על ביאת מקדש (טו, טז). וכן הנוגע בכלים שנגעו באדם שנגע במת, או שנגע באדם שנגע בכלים הנוגעים במת, אף על פי שהוא טמא ראשון לענין הטמאה ולטמא בשר הקדשים - הרי זה פטור על ביאת מקדש. ודברים אלו הלכה. ואף על פי שהוא פטור, מכין אותו מכת מרדות (רמב"ם בראש מקדש ג, טו). והטמאות שהנזיר מגלח עליהן או שאינו מגלח, במסכת נזיר (פרק שניעי) יתבאר הכל. והזורק פלים טמאים למקדש, אפלו היו פלים טמאים שנגעו במת - פטור מן הפרת, אבל חייב מלקות (יחזלמי טו, ז, ד); שנאמר (ויקרא יז, טו): "ואם לא יכבס ובשרו לא ירחץ", ולמדנו מפי השמועה (נמפרלו), שעל רחיצת גופו ענוש פרת, ועל כבוס בגדים לוקה ארבעים. ויתר פרטיה נתבארו בפרק ראשון משבועות ובקוריות ובבכרות ובמקומות מזבחים.

ונזהרת מצוה זו בזכרים ונקבות. ואפלו בזמן הזה יתחייב פרת הנכנס לשם והוא טמא בצדדין שכתבנו, שקדשת השם עליו אפלו היום שהוא שמש, וכמו שדרשו ז"ל (מגילה כח, א) מדכתוב (ויקרא כו, לא): "והשמותי את מקדשיכם", כמו שכתבתי למעלה באחרי מות לא תעשה א' (מנוה קפד).

שסד. מצוות יהודי על החטא / מ"ע ב

שנצטוינו להתודות לפני ה' על כל החטאים שחטאנו בעת שנתנחם עליהן. וזהו ענין הודוי: שיאמר האדם בעת התשובה: אנא השם, פשעתי ועויתי כן וכן. כלומר, שיזכיר החטא שעשה בפרוש בפיו ויבקש כפרה עליו, ויאריך בדבר פפי מה שיהיה צחות לשונו. ואמרו ז"ל, שאפלו החטאים שחייבה התורה קרבן עליהם צריך האדם אל הודוי עם הקרבן. ועל זה נאמר (נמדנר ה, ו-ז): "דבר אל בני ישראל, איש או אשה פי יעשו מכל חטאת האדם למעל מעל ביני, ואשמה הנפש ההיא, והתודו את חטאתם אשר עשו".

לפי שהגו העולם איסור כבד שמלח עם הבשר :

תשובה כן נראה דמה רוב הפוסקים אשר אזו רגילין לסמוך

עליהם להסיר. אבל נחמד לי עמם ביד אשר בשבילו רצו לפטם לדברי המחמירים וזה דכבד עם בני מעים איכא תרמי לרישומא חזא וכבד מרובם בדמים ואיכא עלנחא היכא דנמלח עם בשר איכא מאן דשרי אפי' לכתחלה ואיכא מאן דאשר אפי' דיעבד ואיכא מאן דאשר לכסמלס וכדיעבד שרי וזכו הסכנה הכונה דמקט מילחא מליעמא שפיר דמי. ולענין מליחם בני מעים עם בשר איכא פלגמא כי הך דלמיל ואיך לן למקט מילחא מליעמא ולכתחלה אסור וכדיעבד מותר אבל כבד עם בני מעים דאיכא תרמי לרישומא חזא דכבד מרובם בדמים ומו דלין מחזיקין דם בבני מעים לא דכרו בו הרשעוים וז' אבל המפעמים שכתבו נראה דלא שני לכו בין אם נמלחו עם הבשר בין אם נמלחו עם הכבד הכל מותר דיעבד שהרי האוס' והאשרי והמדרכי ואחרים נהנו עם משום דם משרק שריק והרשב"א ז"ל נהן עם דלאז' דלין דם בבני מעים מ"מ פולטים יור וזיון דעריד למפלג לא בלע אבל עדיין יש לחוש לדברי המחמירים דדילמא דם של בשר הוא דמשרק שריק אבל דם הכבד עב הוא ולא שריק כולי האי ולעממו של הרשב"א איכא למיחש דילמא כיון שהכבד הוא מרובה בדמים נגמרה פליטה ה"ר ועדיין הכבד פולט דם שהרי כל מה שפולט דם הוא וחרוין בבני מעים ובלועים ולפיכך בני האי יש לחוש לדברי המחמירין וכ"ש בהטרפות המכאז אשר אחרת והמחמירי כבא עליו ברכה :

חריצ שאלת הדולה להביא ספר אם מותר לקרות בו בשבת כדי שיכיר מקום הלךך הנהיה לסקן אוחו למחר :

תשובה דבר זה אסור ולאו משום דחיישינן דילמא אחי לכתוב

בשבת דבשלמא להטות הנר דבר קל הוא לעשות ולפיכך נאזו אבל להביא בקולמס והדיו לא חיישינן דלחי לאדכורי ובשלמא נשוא מסכורין ומלא עונה כספר המירו הפוסקים לרשום הסטות בלפורן כדי לתקו. למחר אבל לקרות לכתחלה להביא אסור ודמיל להא דלחמירין אסור לאדם לפקוד דדמותו כדי לראות מה הם לריבין וכן אסור לאדם להלך בשבת עד סוף החחום כדי שיהא קרוב לעשות חפלין [במולאי שבת] ועל כיוזא ביה נאחר ממולא חפך וז' כבא נמי כיון שהוא מכין לפניה ודאי אסור אבל אם הוא מכין לקרות ולהביא מסכתא שהוא מותר כיון שאין כאן מלאכה נמורה : הרצא **שאלת** ממני אודיעך דעמי אם מותר ליכנס לעליות הבניות סביב לבית המקדש כגון בולטות לחוך המקדש על גבי זיון ונחומסראות לפי שראים שהגו בזה היחר ואין מומה בידם :

תשובה דע שלא כל העליות שוות ולא כל הדומות שוות ורריך

אומר יפה לראות אי זו מותרת ואי זו אסורה וזה כי הדבר ברור שחמם הכיפה עם אבן הבטיה גלי בשך הקירא אלס אלסכרה ואח"כ דהא תנן אבן היטה עם מימות נביאים הראשונים ושמיה שמה גבוהה מעל הכרף ג' אבניות ועליה הארון נהון ועשה שאלו אח פיסס ואחרו שביא גבוהה מקרקעית הכיפה ג' קומות ואזו רואין מנחון שעליוס לכיפה במדרגות הרבה ככר כחכתי על זה בתשובה שקרקעית הבית חפרו אותו כמה פעמים לנלות היסודות ולכן הוא נמוך הרבה ממה שהיה מקודם טרע דהא תנן כמה דוכתי שהר הבית היה גבוה מירושלם והכתא הדבר הוא להפך. עוד אמרו העוב"ס שיש תמא הכיפה מערה ובתמליים הראשונים רצו לדעת מה היה שם ושלטו בני אדם לתוכה ומחו וסגרו אותה ומלאוה עפר עד היום כהז חין אדם יודע מה יש שם וקרוב אללי שחאמר להם או כמעטו סהארין נוח שמה ולפיכך היו חופרים אלו ימלאו אותו ולכן הוספל קרקעית הבית וכתחלה אבן השמיה. גם שמעתי שהמלכים שעברו חסרו שם למולוי יסוד האבן הוואה ולא מלאו מ"מ חין ספק כי האבן שאלה אשר חתה הקדשים ללד מערב. [כילנך מי שעולה בעליות אשר לרוח מערב או הכניס לראות מהפסח אשר ללד מערב לריך לשער שיהיה בינו לבין הכיפה יחד מאחד עפר אמה שרך ה"ס בין כותל מערבי אל הצורה לכותל הסיכל ועובי הכותל כי הכותלים נתקדשו שיערתי שחין ככל הסמחים יחד קרוב לכיפה מולווי הסתא הקטן אשר משמאל

לכאבאל קטחיין ולכן לריך ליוצר מן העליות אשר על אוחו פתח וככל שמעתי על קלמ חכמים שלא היו רוצין ליכנס בשוק אל קטחיין חו מומרא ימירה כי איזי שיערתי שיש משם עד הכיפה יותר מ"א אמה ואפשר שהפעם הוא מפני שהיא מזוכה קלמ ללד לזון כאשר נבאר בע"ה ואם העליות הם כגד לזון לריך לשער מכותל מערבי ללד המזרח באורך קפ"ז אמות כל העליות הבניות באורך זה הם בניות על אורך העזרה ממזרח למערב וכל העליות הבניות חוץ מאורך זה ללד מזרח או ללד מערב אינם בכלל האיסור. ולענין הרחוב כבד ידעת כי רחוב העזרה מלפון לדרום הם קליה אמה וכבר הנהגה לעין כותל הדרום במקומו סראשון הוא שהרי העמוד בקרן דרומית מזרחית רואה כי משם ללד דרום הוא עמק יבוספט ולא היטה העזרה נמשכת ללד דרום אלא עד שם גס כי אבני היסוד הואה הם אבנים גדולות מורה שהוא בין קדמון וא"כ סוף בנין הקירא מדרש שלימה ללד הדרום הוא סוף העזרה אלא שהוא חוץ מקפ"ז אמה אשר ממזרח למערב והוא מכלל הר הבית ועד היום בניו כיפין על גבי כיפין מ"מ לתמו כי הכותל הוא בעלמו היה כותל העזרה אחר ללד דרום וא"כ לריך לשער אל העליות אשר כנגד כותל זה ללד לפון רחוקים מכותל זה קליה אמה אינם בכלל העזרה ואיזי שיערתי שיש בין כותל זה של ללד דרום עד הבתים והעליות אשר בניות ללד לזון יותר מקליה אמה ואינם בכלל הקדש ומותר ליכנס להם. עוד דרך אחרת רואין שאלו חוט ממוח מהכיפה ללד מזרח כל הבתים והעליות שהם בחוץ מ' אמה לחוט זה הם בכלל הקדש וכל שהוא חוץ לזה הבעיור הרי הוא חול ומשכונ זה אינו מדוקדק לפי שהסיכל היה לר מאחריו ורחב מלפניו כדכתיב הוי אריאל אריאל ומ"מ ללאת מידי שפק לריך להסתחק מנחומי המאזח מכותל הכיפה האפנית ארכביים אמה כרוחב באורך קפ"ז אמות מן המערב למזרח. ואם העליות בניות ללד מזרח הנה נחבאר כי הכותל המזרחי אשר היא בניו עשה הוא כותל הר הבית המזרחי לפי שמשם ובלאה הוא הר הימים. ועוד כי שער רחמים הם באותו כותל ובתם בעל כפתור ופרח שהם שגרים שהיו נכבדים כגון והאבנים והחתיים וכל הבתים והעליות אשר כנגד מזרח מותר להכנס לשם שהרי מכותל הר הבית המזרחי עד כותל העזרה המזרחי יש ש"ג אמה ועמא מה מותר להכנס כהר הבית. ואם יש עליות ככותל דרומי באורך קפ"ז אמות מן המערב אל המזרח הרי הם בכלל הקדש ודרך כלל איזי אומר כי הבתים או העליות אשר ללד לזון וזל מזרח אין בהם שפק אצלי ומותר ליכנס להם אם לא חתיה בולטת הרבה לחוך המקדש דלזו לריך אומר וכן אותם של ללד דרום ומערב לריבין אומר. והוי יודע דאיבעיא לן בנמרא חלה עלמו באויר העזרה מהו ובלקא בחיקו והוי איסורא דאורייתא לדעת הרב דס"ל בקדושתו עומד ואוליין לחומרא ואסור ולדעת החושפות פשיטא ליה דלוייר טורה נתקדש ואע"ג דתיאז ביריעות העומא וטמא שניכנס להיכל לריך גנות פטור כנאמר ולא נתקדש לא חנה דרך ביאה אפרס תורה מ"מ פטור אבל אסור הוא ומכין אותו מכת מדרות וכן כתב הרמב"ם פ"ג מהלכות ביאת מקדש וז"ל ואע"פ שהוא פטור מכת מכין אותו מכת מדרות בין שניכנס למקדש דרך גנות בין שניכנס בו דרך פתחים כשידה חיבה ומגל ע"כ. וא"כ כיון דגנין ועליות לא נתקדשו והחושפות מודה בכל העליות לא נתקדשו חוץ מהעליות אשר על הסיכל למה לא יהיה מותר ליכנס עמה בכל העליות דע דלא אמרינן דלא נתקדשו אלא העליות והגנות אשר היו בניות בזמן שהיה קיים אבל הגנין והעליות הבניות עשה סביב למקדש שמה בחוף אויר העזרה הם בניות או באויר הלכות שהיו או ומידי שפיקא לא נפיק. הילכך אם נחבדר לפי החשבון אשר נחבדתי בהם בניות בקדש לא נחוש לגובה לומר שמה למעלה מנגות הלכות אשר לא נתקדשו הן בניות כיון דלוייר העזרה כעזרה ומ"מ יש לי לתת עתה למטה שהגו כל העולס לראות באופם עליות לראות ממש את הבית כלו ולא שמענו ולא ראינו מי בנייתה בידם. דע כי הרשב"ד ז"ל סובר כי האירגא חין כרח למי שניכנס למקדש וכן חמלא נהפנה פתק שפי מהלכות בית הכמירה הרי שטיקר בדין הוא נחלווקה והדבר שפק שמה עליות אלו הם בניות בקדש או לא ואז"ל בניות בקדש שמה אויר העזרה לא נתקדש דהא איכא דמפרש דהא דכתי רבא חלה עלמו באויר העזרה הכי קא מיבעיא ליה אם נתקדש אויר העזרה או לא לפי נהגת הספלים ולא אישטיעה ואח"ל דלוייר העזרה כעזרה שמה על אויר גנות הלכות אשר

אשר לא נתקדשו הן בזויות הילכך כיון דאיכא כל הני סופקי הלו הדבר מרוב חשבתם לחזות נקדש ואין לנו לבלקל מעטעם דדרך ציאה אסרה חורה ודרך גנות אין צו איבור חורה דהא ימחא אש עוליס ויורדים מיד ולא היו שזכין שם ביטור השתחוויה חבל אש כס בזויות נקדש נהי דפטור משום ואל המקדש לא חבא מינו חייב מבוש עמא ששהה במקדש הנה כתבתי לך טעם במהגה אבל אחיה היה מן הכהנים ולא חננס לא לבית ולא לעלייה אש לא היה רחוקה מהכיפה הרבה . גם שמעתי שיש מחילה חמה הקרקע ופחמה לך המערב שכולנת עד חמה הכיפה ויש מהיהודים טענים לכס ודבר זה איבור דק"ל מחילות הפשחות לעזרה נתקדשו ומאן לימח לן שאין זו מכלל המחילות שהיו פשחות לעזרה ואפי' סימח שזאת מחדש יעשיה קרובת העזרה נתקדש עד הסהוב כדאיפא בנבחים . שוב ראינו וכן אמרו לי בני ארץ היודעים לשער שאין לך פתח ולא עלייה שלא היה רחוקה מהכיפה כפי השיעור אשר כתבתי הילכך מותר להתקרב אל הפסחים ולעלות אל העליות כ"ס בהלכות הפסחים אשר כתבתי :

חרצב שאלת ממני על מה שהשיב הרשב"א שחאלו ממנו על מדקתה שגפלו לחוכה נמלים הרבה ואי אפשר לברור וז"ל תשובתו יפה אמרת לפי שאינו מחקיים אמרו לא חי ולא מח וזו היא שאמרו בני חמרי דכדא בחד חריסר ירמי סחא בריין אלא שאני חוקך קאח במרקחות היעשיה ע"י דכ"ב לפי שהדגש נראה שיש לו שתי סוגות האחת למתן לחמור ולכלות הדברים והשנייה כחובו כנופלי לחמור והשנייה להשמיר ולקיים הדברי' בהלמים הנעמדים בחובו וכמו שאמר ב"ב גבי הורדוס העמיה בדבש שניס ע"כ ושאלת אש יש לחום לזה כיון שהדגש לא כחב איבור להדיח אלא אי חוקך קאח :

תשובה איני רואה כאן חשב איבור לפי שמה שאמרו רז"ל דברים שאין להם עלם אינם מחקיימת י"ב מהם לא חי ולא מח כמו שכתב הרב מדלא אמרו אינה חיה י"ב מהם שאין פירושו שאינה מחקיימת ואין לה שום מליאה אחר י"ב מודש אלא פירושו אינה מחקיימת להקרא כריה לא חי ולא מח אלא חדרה להיות עפר אע"פ שיש לה קאח מליאות שהרי הדברים נראין לעין שכל מיני קמחיות הנולדים בהם חולשים אחר י"ב מהם אשה רואה בנקב רובי המולעת ומה שנמצא בחוק הנקב הוא משונה אלא מאי אינו למימר אע"פ שרצומו ניכר עשרה בעלמא הוא . הילכך ב"ד נמי הדגש מעמיד הדבר העמין בטובו בלורחו כמו שהיה בתחלה או קרוב לו אבל אחר אשר עברו עליו י"ב מהם נחשף הדבר ההוא לדבש לפי שהיה נבלעת בחובו אע"פ שהכניח הדבר ההוא עומד כמו שהיה חדע שהרי המוסק דם חיה הוא ומותר ליתנו במדקחות וכן המומיח כשר אדם הוא ומותר ליתנו בתרופות אע"פ שאין שם סכנה לפי שמרוב הזמן חוד לסיח עפר . הילכך ב"ד כל בריה שאין לה עלם שעבר עליה י"ב חדש כל מקום שחפול אין לחוש דעשרה בעלמא הוא ומדת חסידות הוא לברור אותה או להעבירם במה:נת אש איפטר :

חרצב שאלת אודיעך על מה שהינו חממי האשכנזים שלא להחליף עדים בשבת איכה אלא לובשים כנדי החול והיה הדבר קשה בעיניך ובאלת אש יש להם סמך על זה המנהג :

תשובה כחוב כהנהגה באברי כוף מעניות בשם א"ז וז"ל וכן כבש של חזון ישיעיהו אין ממליפין כלום רק הכתובת בלבד ע"כ : וכן כתוב במדרכי בתחלת מועד קטן וז"ל ובעלי בריה לובשים אז כלים אחרי' אך לא לבנים ממש וכן בשבת של חזון ישיעיהו אין ממליפין כליהם אלא הכתובת בלבד ופי' כתובת הוא מעיל ולא חלוק וכן פי' ר' דוד קמחי ומה שכתוב כתובת מעיל פגמים קורא שיהיה כחלד ע"כ . וכל גלילות ישראל אשר במעמד לא נהגו מנהג זה ויפה עשו לפי שאני סובר שהוא כנגד הדין דהא ק"ל מדברי קבלה כדברו בכסות נקיה כיון שיש לו להחליף מחליף והלא אש חל ע' באב בשבת אינו מונע ממנו דבר ואפי' דברים שבלענא ואפי' השמים המטה וכן הסכימו כל גאוני עולם וב"ם וק"ו בנו של ק"ו כבש כל חזון ישיעיהו ומי שרגיל ללבוש בבשר שבחות כסות נקיה ובשבת זה לובש בגדי החול בפרהסיא נמצא נוהג אכילות בשבת והנולא מחמיר בשבת זה יומה מאכילות חדשה וראיתי לבעל הטורי' ז"ל שהעתיק תחלת לבון א"ז שכתב ובעל בריה לובש בגדים אחריים אך לא לבנים ממש והשמיע הק' וכן שבת של חזון ישיעיהו וכו' במתע דלא ס"ל ומה שכתב המדרכי בשם ר' ואי

דוד קמחי כי הכתובת הוא המעיל אינו נכון אללי כי סתם כתובת הוא כמון לבשר כמו כתובת של כתיים ודמך אוחו הקושיא כי אין אפשר שילבש בגדי חול בפרהסיא ולפיכך הוליא הלשון מפשטו ואי לאו דמסתפינא הוה אמינא שלא נחבין הרב בעל א"ז למה שנהגו הם אלא כן הוא דעמו דהאי וכן בשבת של חזון וכו' אבעלי בריה דלעיל מיניה קאי וכן בעלי בריה בשבת של חזון ישיעיהו אין ממליפין כליהם ממה שהגו ללבוש בבשר שבחות אלא הכתובת בלבד כפי הפירושים אבל בגדי חול לא היו לובשים בשבת כלל אש יש לו להחליף ואם חממי האשכנזים הם מקובלים בפירוש לבון א"ז כאשר נהגו אהמו לא נמוס למנהג זה לפי שהוא כנגד הדין ועושה המקדש חול ומנסה קדוש במלרים שבזמן החופה לובשים לבן ובשבת של אכילות ובשבת אינה ובשעת מיתה משום שאלמר וגילו ברעדה וכן בשבועות משום וכבשו בגדיהם וכן נראה שהנהגה יום הכיפורים משום אש יהיו העלמים כשנים כשלא ילבינו וגו' ומנהג יפה הוא :

חרצב שאלת ידידי על ראובן שאמר הריני מיר שמשון אש אהיה מאחי ועבר ונהגה ואמר שאננס היה שיהי נמצא בכפר אחד ולא נמצא כס' יהודים וזלמ אביו ולא היה לו מה לאכול ואכל מכל אביו אש חל עליו הביזרות או לא :

תשובה אש הדבר ברור שהיה אנוס מתמת רעב פשיעא דלא חל עליו הביזרות דהא בשבוע שיהנה מייל הביזרות ובאותה שעה אנוס היה ואמר הנודר או בשבוע מתחלתו בלויים או שדר או בשבוע ולא:ם ולא הביזרות לקיים דרו או שבועות פטור . אלא שאינו רואה מקום לאנוס זה שהרי היה אפשר לאביו להביא המאכל ע"ג הסלע ולהפקירו ויבא הבן ויאכל דהכי ק"ל ספק אין בין המודר היו מהלכין בדרך ואין לו מה יאכל וזמן לאחר משום מהנהגה והלא מותר בה ואש אין עושה אחר מניח על הסלע ואומר הרי הם מופקדים לכל מי שימסוק והלא נוטל ואוכל ע"כ . ואש יעשו ראובן שלא היה יודע דין זה ומשכ שאין חלוק בין ביהמה ע"י עולמו או ע"י אחרים או ע"י הפקר בזמנין לו דלאו כולי עלמא נמידי דין זה ואנוס בשבוע היה ופטור מהביזרות . ועדיין אי אומר שאין מקום לאנוס שהרי לפי דבריו לא היה כולך בדרך אלא בעיר גדולה היה שמה חריאה בגבול מלרים ואע"פ שלא היו כס' יהודים אחרים היה אפשר לו לקחת פת של עכו"ם ואפי' לאמר שלא היה בידו פרועה לקחת פת היה יכול למכור אחד מכליו דלאו ערעלאי היה או ילך נושם לעיר אחרת או יתענה הילכך איני רואה בזה מקום לאנוס ואש יאמר ששכ"ם אנוס היה הרי הקולר חלוי בלואו ואש יגלה שערך או יסחה יין לא מלקיין ליה ויודע ששלמות יפרע ממנו . ואש יעשו ראובן מונעך ברעב הייתי וחשבתו שלא יחול הביזרות ככה:ם והרי זה נדר טעות נה היו שונעין לו וגח חל הביזרות והכי איחא בפרק שבועה מנין נכבש על סכר שלא יאכלנו ונלעטר עליו ואלו פטור ובשבת הרב ז"ל סוף פ"ג מהלכות שבועות והדבר ברור שהדברים והשבועות כיון לענין זה והביזרות הוא חלק מהגדרים ואע"פ בזה נזירות שמבון שאין לו הפרה אין מילוק זה אלא אחר שחל הביזרות דשאר נדרים גשאלים עליהם ונזירות שמבון אינו בשאלה אבל לענין חילוק הגדר הכל שוב וכוון דבזמן חילוק הגדר שהוא הפסאי מונעט היה לא חל הביזרות ואש יעשו ראובן שחכתי שזירות שמבון איחיה בשאלה ולפיכך נהייתי כי למחר שאלה על זירותי אבל אש הייתי יודע דנזירות שמבון אינו בשאלה לעולם לא הייתי נהנה מאחי כי לא היה בדעתי להיות אבור כיון ובתלמח לעולם בזה אין שומעין לו מכמה עממי חדא כיון בלוינו עם הארץ ויודע מעשה שמבון וכל הפרשה ודאי יודע הוא כי יורר אלהים יהיה הנער עד יום מוחו . וכו' שדר זה כל כך רגיל במלרים עד שהקטנים בקיאין שאין נזירות שמבון בשאלה ומפני חומרתו זו נודרים בו כדי שלא יסיה לו הפרה ודמיא להא דאמריין נדר בניזר ואמר לא הייתי יודע שביזר אבור כיון או בטומאה או בתלמח ואלו הייתי יודע לא הייתי נודר הרי זה נזיר ומייב ככולם ואש יעשו ראובן יודע איני שזירות שמבון אין לו הפרה וסבור אבור כיון ובתלמח אבל היה בדעתי שמוחר לשבות יין מפני שאינו יכול לחיות בלא יין או מפני שגידול השער מכסה אש מאור עיני הרי זה אינו נזיר מפני שאנו בכלל נדרי שגוה שאין לריבין שאלה לחס . וכן אש יעשו לא היה בדעתו שלא אהיה מאחי אלא הלאה מרובש שלא במקום דומך אבל הלאה מונעט ובזמן שאני מלעטר או שחיי עני

פסק הדין, ונקט זה בהלכות בכורים במקום מחלקותם. וגם שבכבודים יש עוד חסרון ולא נטלו חלק ולא היו יודעין זה מהלכות תפלה אבל אם טובר זה לחדש גדול עד שמקשה ע"י החדש זה הוא בדבר שנוגע להלכות תפלה הי"ל למינקט הרין גם בהלכות תפלה שהוא תחלה ולא לסמוך בחדש כזה על מה שיכתוב בהלכות בכורים וגם אין מדרך הרמב"ם לסתוב תירוצים על מה שיש להקשות על דבריו. אבל הוא לטעם על מה שקורין אף שאין להם חלק אלא רק מה שיש קנין להם. והוא משום שבעצם כיון שהם נחשבו זרע אברהם הרי יש ליתן גם להם את הארץ ורק משום שהיתה השבעה תחלה שיידשו בניו את הארץ כבר זכר זה בניו כסברת הר"ם, וממילא אין להגרים שם חלק וא"א לגזול מבניו ממש וליתן להם, ולכן בקנה הגר מהם כיון שאינן גזול ויש לו קנין אף שלעצמם אין קנין והוא משום דרך לזרע אברהם ניתנה וא"א שתהיה שלא לבניו לענין הקדושה אבל הגרים שהם נחשבו זרע אברהם יש להם קנין, וכיון שהקנין שלו הוא משום שהוא זרע אברהם שנשבע לתת לזרעו הוא גם קודא ככל ישראל.

אבל הוא שייך רק על לשון לתת לנו שהוא רק על השבועה שהי' זה גם על מה שיש דין קנין לגר בא"י אבל לשון אשר נתת לנו כאשר נשבעת שלשון זה הוא על הנתונה ממש הוא שייך רק על נתונה שניכרת שהוא על כל ישראל שבא להם ע"י החלוקה ולא על מה שלא ניכר שהוא על קנין דהגר כיון והוצרך לקנותה וגם להחזירה ביוכל ולכן אין מתדין והי' ג"כ כהחלוק של מהר"ם חביב אבל לא מסעמיה. וטעם זה לא שייך בכהנים ולויים אם ערי מגרש לא נחשבו נתונה לענין בכורים, דלישראל מישראל לא שייך קנין להפקיע את א"י משום דבר דהא גם אצל השני הוא מאותה הקדושה דשל הראשות ממש ולא מתחדש בקנינו כלום. וגם הכהנים והלויים הרי היו בכלל השבועה ליתן לבניו ממש ככל ישראל, דרך כדי שיהיו מובדלין לעבודת ה' נלקח מהם חלקם בארץ וניתן לכל ישראל כדאיתא ברמב"ם סוף הלכות שמיטה, ונמצא דכשיקנו מישראל הרי גמי לא יפקיעו אף מהמתנה לבניו ממש שהרי גם הם בניו ממש, ויהיה החיוב בכורים רק מצד הראשות לכן לא היה להן לקרות מצד קנינם, וכמו שאין קוראות נשים שקנו מאנשים משום שג"כ היא מבניו ואינה מפקעת מכלום, ורק ישראל לוקח היה קודא מצד חלק של עצמו שיש לו בא"י, ולכן הוצרך בכהנים ולויים שקורין לזה שיש להן ערי מגרש.

אך לפי זה היה לו לגירות שקנתה שדה לקרות אף שנשי ישראל אין קורין, ובשלמא לתירוק פזרי"ם חביב שהוא בשביל העתיד ניתנה דגם לעתיד לא יתנו לנשים וא"כ לא יתנו גם להגירות אבל למה שבארתי יקשה ואולי כיון שנשי ישראל אינן קוראות נמצא דנשים לא נצטוו ממילא במצות קריאה לכן אף גירות שאין בה הטעם שלא לקרות לא עדיפא מנשי ישראל שוהתרה לא אמרה לגירות מצות יתירות על בנות ישראל והו' לכאורה דרך נכון בשיטת הרמב"ם.

ומה שתירצת מה שהקשה בספר אומר השכחה מה שבטור וש"ע לא הוזכר הדין דאסור לרקוק בזה"י בהר הבית, משום שלא יצויר למעשה דאסור ליכנס טמאי מתים לשם וכולנו טמאי מתים, הנה הא יש מקום בהר הבית שמתירין טמאי מתים ליכנס לשם אף מדרבנן שהוא עד החיל שהיה לפניו מהסודג ולמה דאיתא ברמב"ם פ"ה מביה"ב ה"ג שהסודג היה מקיף סביב אפשר גם החיל היה סביב ובתי"ט מדות פ"ב מ"ג מפורש כן בשם הראב"ה, הרי מותר מכל צד אף במערבי ליכנס טמאי מתים עד הסודג שהיה רחוב איזה אמות, ולא מצאתי השיעה, ולפי' הרא"ש במדות שם שהסודג היה רק לצד המזרח מצפון לדרום אפשר גם החיל היה רק שם, וא"כ אפשר שבצדדים האחרים אחר העשר אמות של החיל אחורי העזרת נשים וכן מצד מערב היה מותר לטמאי מתים, ומשאר טומאות הא אפשר לסבול, ואם יחוש לזיבה יספור שבעה נקיים ויטבול במים היים ויעריב שמשו, ואף שהוא מותר וא מותר מחריב אף בעזרת נשים וכ"ש בשאר הר הבית כדאיתא ברמב"ם פ"ג מביה"מ ה"ה, ונמצא שנוגע הדין דאסור לרקוק באותו המקום מהר הבית שמתירין טמאי מתים ליכנס ומקשה שפיר, ואולי אינו ברור כ"כ איזה כותל היא אם היא קבלה ברורה שהוא כותל מערבי של הר הבית או כותל העזרה שאחורי בית הכפורת שלכן אסור לשם טמאי מתים כתירוץ וגם אפשר שהוא כותל התא שאף להרא"ש אסור, וכמדומני שב"ט שאילת דוד להגאון ר"ד מקרלין מסתפק בהכותל איזה הוא, ואולי זהו טעם הגאון ר"ד מבריסק זצ"ל שאמרו עליו שלא הלך אל כותל המערבי מחשש טומאה, אבל אני תמה כי מקום שמתפללין שם הוא דאי קבלה מדורות רבותינו הראשונים שמתר לילך לשם ואיך שייך לחלוק עליהם.

משה פיינשטיין

ידידו מקירה.

וכן מִצָּאתִי בְּסוֹף שִׁיטָה אַחַת שֶׁהֶעֱתִיק הַנְּעֻלָּה רַבִּי שְׁמוּאֵל בֶּר אֲבָרְהָם שְׁקִייל ז"ל בְּעֵפּוֹ מִכְּתִיבַת יַד הָרַב רַבְּנֵנוּ מֹשֶׁה מְאוּר הַגּוֹלָה כִּי, כִּן הִיָּה פְתוּב שֵׁם: וְגַם זֶה מִצָּאתִי בְּסוֹף הַסֵּפֶר מִכְּתִיבַת הָרַב וּמִלְשׁוֹנוֹ, בְּלִיל אֶחָד בְּשַׁבָּת, בְּאַרְבָּעָה יָמִים לִירַח אֲדָר, נִכְנָסְתִּי לַיָּם, וּבָיִוִם שַׁבָּת עֲשִׂירִי לְאֲדָר שְׁנַת חֲמִשׁ וְעֶשְׂרִים, עָמַד עָלֵינוּ נַחְשׁוּל שְׂפָיִם לְטָבְעֵנוּ וְהִיָּה זַעַף גָּדוֹל בֵּינִי, וְנִדְרָתִי עָלַי שְׂשָׁנֵי הַיָּמִים הָאֵלֶּה אֲצוּם בָּהֶם וְאֶנְהַג בָּהֶם תְּעֻנִית צְבוּר שָׁלֵם, אֲנִי וְאֲנִשֵׁי בֵּיתִי וְכָל הַנְּלוּיִם עָלַי, וְאֲצַוְהָ עַל בְּנֵי לַעֲשׂוֹת

✦ מקורות וציטוטים ✦

חכמה, עש"כ. ואני בעניי אומר דהרואה בספר הגלגולים ובשער רוח הקודש בסדר מהר"ש ויטאל שהעתיקם מכ"י הקדוש מר אביו מהרח"ו זצ"ל, יראה שהעיקר כדברי הרב ראשית חכמה. וזכרוננו שכתב בפירושו רבינו האר"י ז"ל שם, שמי שחטא וצריך להתענות ימים מספר, כמו שביאר הרב ז"ל לתקן אשר פגם, ויודע בעצמו כי בימי הצומות לא יוכל ללמוד, יותר טוב להתענות ולתקן אשר פגם משילמוד והוא בחטאתו. ולשון זה שכתב הרב החרדים והשל"ה (מסכת יומא נר מצוה אות צ) ומעבר יבק (קרבן תענית פ"א) משם רבינו האר"י זצ"ל לא נמצא בשערים אשר סידר מהר"ש ויטאל שבידינו. וגם ללשון הנוכר, דוקא אם תהיה 'תורתו אומנותו', וכבר אמר רבי יוחנן פרק קמא דשבת (יא, א) דאנו אין תורתנו אומנותנו. והגם שנאמר דאין 'תורתו אומנותו' שכתב הרב כרבי שמעון בר יוחאי, צריך שיהיה כאמוראים או כהרבנים בעה"ק צפת ת"ו בדורו של האר"י זצ"ל, דכמעט היו כדור האמוראים, לא כן עתה, מעט מזער מהתלמידי חכמים שיכול ליכנס בסוג תורתו אומנותו. ועל הכל צריך שילמוד תורה לשמה בעונה יראה ואהבה ושמחה, ועל זה ידו הדווים, וידע איניש בנפשיה איה תורה לשמה באמיתות, איה עונה ולב טהור, איה יראת ה' טהורה, איה אהבת ה' כתקנה, איה שמחה בתורה ומצוה מאלפי זהב וכסף, ודי בזה. וכתבתי קצת ממה שיש לכתוב, לא נצרכא אלא להעיר הירא את דבר ה' שלא יבטח על לשון הלז, עכ"ל. וכדרך זה כתב בספרו כסא רחמים (פלי"ט, בתוספות): ואגב אומר כי איזה תלמידי חכמים בזמנינו לקחו דברים אלו שכתבו משם רבינו האר"י זצ"ל לקרן קיימת ולעמוד ברזל, והעלימו עין לדקדק באמרי קדוש, ומריש אמינא כי דברי רבינו האר"י זצ"ל כעת אינו זוכר שכתבם רבינו מהרח"ו זצ"ל בשמונה שערים, אך כמדומה לי שהרב עיר וקדיש מהר"א אזכרי ז"ל בספר חרדים כתבם, ואפשר דמשם חפר אוכל הרב של"ה ז"ל. איכו השתא אמינא דהרב האר"י ז"ל מיירי בעוסק בתורה לשמה ותורתו אומנותו, ושתיים זו חסרות בניו על גבי הסל"ע. גם הרב האר"י ז"ל כתב 'ויודע דעת ויראת ה'', ובה נכלל שלא יהיה לו צד גאווה ולשון הרע וסרך גזל והסתכלות בנשים וכו', ותפלה בצבור בכוונה ולהתרחק מכל צד חילול ה' וכיוצא, מוקף עונה ויראה, וכשיתבונן התלמיד חכם יראה מיעוט ערכו בחכמה וביראה. [וע"ע בכרכי יוסף סימן תקעא אות א, וכפלא יועץ ערך תענית]. בא. כתב בשם הגדולים (מערכת גדולים סי' קנ) שכונת רבינו לרמב"ם, שככל הנוכר בדברי רבינו מצא בפירושו של הרמב"ם למסכת ראש השנה בכתב יד.

כֵּן עַד סוֹף הַדּוֹרוֹת שִׁיִּצְאוּ מֵאַתֶּם, וַיִּתְּנוּ צְדָקָה כְּפִי כַּחֲסִים, וּמִנְדְּרֵי שְׂאֵהָא אֲנִי יוֹשֵׁב לְבִדִּי בְּעֵשְׂרֵי בָּאֵר לֹא אֶרְאֶה אָדָם, אֲלֹא מִתְּפַלֵּל וְקוֹרֵא כָּל הַיּוֹם בֵּינִי לְבֵין עֲצָמִי, וּכְשֶׁם שְׁלֹא מְצַאֲתִי בַּיּוֹם אוֹתוֹ הַיּוֹם אֲלֹא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כִּי לֹא אֶרְאֶה אָדָם וְלֹא אֶשָׁב עִמּוֹ אֲלֹא אִם כֵּן נֶאֱנַסְתִּי. וְלֵיל אֶחָד בְּשַׁבָּת, שְׁלֹשָׁה יָמִים לַיָּרַח סִינּוֹן, יֵצְאֲתִי מִן הַיָּם בְּשָׁלוֹם וּבְאֲתִי לְעֵכוֹ וְנִצַּלְתִּי מִן הַשְּׂמֹד, וְהִגַּעְנוּ לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל, וַיּוֹם זֶה נְדַרְתִּי שִׁיְהֵא יוֹם שְׁשׁוֹן וְשִׁמְחָה וּמְשֻׁתָּה וּמִתְּנוּת לְאַבְיוֹנִים אֲנִי וּבֵיתִי עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת^{כב}. וּבַיּוֹם שְׁלִישִׁי בְּשַׁבָּת, אֲרַבְּעָה יָמִים לַיָּרַח מִרְחֶשׁוֹן, שְׁנַת שֶׁשׁ וְעֶשְׂרִים לִיצִירָה^{כג}, יֵצְאוּ מֵעֵכוֹ לְעֵלוֹת לִירוּשָׁלַיִם תַּחַת סַבְּנָה, וְנִכְנַסְתִּי לְבֵית הַגְּדוֹל וְהַקְּדוֹשִׁי, וְהִתְּפַלֵּלְתִי בּוֹ בַיּוֹם חֲמִישִׁי ו' יָמִים לַיָּרַח מִרְחֶשׁוֹן. וּבְאֶחָד בְּשַׁבָּת, ט' בַּחֲדָשׁ, יֵצְאֲתִי מִירוּשָׁלַיִם לְחֶבְרוֹן לְנִשְׁק קְבָרֵי אֲבוֹתִי בְּמַעְרָה, וְאוֹתוֹ יוֹם עֲמַדְתִּי בְּמַעְרָה וְהִתְּפַלֵּלְתִי, שְׁבַח לְאֵל יִתְּכַרְךָ עַל הַכֹּל, וּשְׁנֵי הַיָּמִים הָאֵלּוּ, שְׁהֵם שְׁשֵׁי וּתְשִׁיעִי בְּמִרְחֶשׁוֹן. נְדַרְתִּי שִׁיְהִיָּה לִי כְמוֹ יוֹם טוֹב וְתִפְלָה וְשִׁמְחָה בֵּה' וְאֶכִּילָה וְשִׁתֶּה, אֲלֵקִים יַעֲזְרֵנִי עַל הַכֹּל וַיִּקְּם בִּי נְדָרֵי לֵה' אֲשֶׁלֶם אֲמֵן. וּכְשֶׁם שְׁזַכִּיתִי לְהִתְּפַלֵּל בָּהּ בְּחַרְבְּנָה, כִּי אֶרְאֶה אֲנִי וְכָל יִשְׂרָאֵל בְּנַחֲמָתָה מִהֲרָה אֲמֵן, עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ.

✦ מקורות וצייונים ✦

כב. ראה בחיים שאל (ח"ב סי' יא) שדייק, שלא תיקן הרמב"ם לעצמו לומר הלל על הצלתו אפילו בדילוג ובלי ברכה, ומוכח שאין ראוי לומר הלל כי אם על נס שנעשה לכל ישראל.
כג. ראה בשם הגדולים (שם) דבפירוש הרמב"ם בכ"י אשר לפניו כתוב, שנת ארבעה אלפים ותשע מאות וחמשה ועשרים. כד. האחרונים נתקשו כיצד נכנס הרמב"ם למקום המקדש, והרי כתב (בית הבחירה פ"ו הט"ו-טז) דקדושת המקדש קדשה לעתיד לבוא, וכיון שכן נמצא שהנכנס עתה למקום המקדש חייב כרת שכולעו טמאי מתים. ויישבו בהר הקודש (פ"ג סי"ב) ובמנחת יצחק (ח ה סי' א אות טז), שכוונת הרמב"ם שנכנס לבית הכנסת שבירושלים, ומחמת חשיבות ירושלים קרא לבית הכנסת שבה הבית הגדול והקדוש [וע"ע אהל יששכר סי' פו]. ובחבלים בנעימים (ח"ג חו"מ סי' פ) כתב, שלא התפלל בתוך מקום המקדש רק סמוך לו.

י שייך מיכס קדושתה ובוזה איתרצא לי קושי חמורה בענין ירושלים. דכס חוץ לעיר יש קבר זכר' ואצלו בית החפשי דעז' המלך וקיי'ל דעז' היה חוץ לעיר כמ"ש כי מצורע היה עד יום מיתו ולא קברוהו בקברי מלכות בית דוד. ובתוספתא פ"ק דב"ב שאין מקיימין בה"ק בירושלים חוץ מקברי בית דוד וחולדה הנביאה שהיו בירושלים מחילה היתה שם כו' וא"כ קבר חולדה הוא על הר הזתים ודעוניהו אצל יד אבשלום שהוא נק' חוץ לעיר. וכבר מצאתי שמהרי"ם קשי' ל' זה ותירץ דבירושלי' אמרו [שבועות ס"ז א' תוספתא סנהדרין פ"ג] שני ביצין היו ובבית הראשון היה זה חוץ לעיר רק דבבית שני הכניסו גם הר הזתים בתוך העיר ומ"ש בתוספתא קאי על זמן בית שני וא"כ הי' קשה לי איך מקברין מתים עכשיו בירושלי' יזה הכל בתוך העיר רק דבסוף נזיר מובא זה ומשמע דטעמא משום טומאה ואינה נהג עכשיו ולכן לא סדרתי זה בדניי דנהיגי עתה: (ד) כל המטיל כו'. ע' מ"ש רה"ג בס"ק י"ג דצ"ל ישב ואחוריו כלפי הקדש כמ"ש בתוספתא דמגילה פ' בהרא ע"ש: (ה) אע"פ כו'. רמב"ם שם הוא ממגילה כ"ח ויבמו' ו' ב' אלא דמ"ש ולא ישב בעזרה

י (נד) כל המטיל מים מן הצופים ולפנים (מקום סיכולין לראות שיש את הר הבית) לא ישב ופניו כלפי הקודש אלא לצפון או לדרום או יסלק הקודש לצדדין (רמב"ם שם ופוש"ע א"ח סי' ג' ס"ז):

יא (נה) אע"פ שהמקדש היום הרב בעונותינו חייב אדם במוראו כמו שהיה נוהג בכניינו לא יכנס אלא למקום שמותר להכנס לשם ולא יכנס להר הבית לא בבגדיו ולא באפונדתו (פי' חגורה שמשימין מעות) ולא יעשנה קפנדריא ורקיקה פ"ק (וי"א דבבלי יום אסור ליכנס להר הבית ולדיה גזות ויולדות וביים ובית ובצ"ל קרי' אסורים ליכנס במקום הר הבית) ולא ישב בעזרה ולא יקל ראשו כנגד שער המזרח שנאמר את שבתותי תשמרו ומקדשי תיראו. מה שמירת שבת לעולם אף מורא מקדש לעולם שאע"פ שת"ר בקדושתו עומד (רמב"ם פ"ז שם ה"ז):

יב (נו) מה שאנו רואים היום בזמנינו זה מהכותלים העומדים במזרחה של ירושלים נגד הר הזתים הם כותלי הר הבית שהרי כאלו הכותלים שהל" שפת הר המזרחית של מורוהו אינו עד ע"כ יהושפט אלא חמישים אמה או פחות. ואם היו (בעזרת נשים) [מהעזרה] או מהחיל הי' צריך לישאר הרבה עד תשלום הר הבית שהי' ת"ק א' על ת"ק ושל [עזרה] לא הי' רק פ"ו על קל"ה וגם כותל המזרחי יותר הרבה מן קל"ה אמה אלא הם של הר הבית וניכר שם שער השושן באבני גזית בצד קרן מזרחית דרוסית. וכן ניכרים שני שערי הולדה לדרום ומשער שושן הנו' לצפון כמטחו' קשת יש ככותלו שני שערים גבוהים מאד בכיפות מהוין ודלתותיהם כרוז והם פגורים לעולם וקורים להם ההמך שערי רחמים והערביים קורין להם באב אל רחבא. וכסתברא שהם אותם שני שערים שעשה שלמה לגמול חסדים אחד להתנים וא' לאבלים וכסודים. ועכשיו שאנחנו בחסאינו מבחין נוכל להתקרב לענין כו) תפלה והשתחויה עד אותם הכותלים וכן עמא דבר באים עד אותם הכותלים ומתפללים לאל ית"ש לפני אלו השערים וכבר ביקש שלמה המע"ה מהאל יתברך שתקובל תפלת המקום ההוא (כפתור ופרח ס"ו):

אינו מובן דהא אסור לנו ליכנס גם לעזרת נשים שאפי' טבול יום אסור ליכנס לשם וכ"ש טמא מת ואנו כולנו טמאי מתים. וצ"ל דסדר כה"ג שנוהר אדם מטומאת געג ואינו טבול יום דמ"מ לא ישב כו': (כ) מה שאנו כו'. כן האריך הרב כר"ם להוכיח דהכותלים שאנו רואים אבנים רחבות וחומה גבוהה ששם כותלי הר הבית מדלא נשאר רק מעט עד השימוע ואומר שהם ב' שערים המזכירים במסכת סופרים פ"ב ר"א בן הורקניוס-אומר ראה שלמה כת של גומלי חסדים ובנה להם לישראל שני שערים א' לחתנים וא' לאבלים ומנחים בשבת היו מתקבצים ושביו ירושלי' ועולין להר הבית ויושבין בין שני שערים הללו לגמול חסדים זל"ו. ושמא לזה קורין להם קצת שערי רחמים ע"ש אלא שכתב שם בפ"ו קודם לזה [ע' פ"ב] יבמות פ"ק ז' ב' מאי חצר החדשה שחדשו דברים ואמרו טבול יום אל יכנס למחנה לוי. אם כן אין לנו לקרב מפתח הר הבית ולפנים כי משם והלאה הוא מחנה לוי' ע"ש ולפי דבריו א"כ לפניו לחומה זו היה צריך והירות שלא ילכו טבולי יום וזה קשה הרבה והרמב"ם לא כ' שם בהלכה ס"ז אלא הר הבית מקודש ממנה שאין זבין חובות גזות ויולדות נכנסים לשם ומותר להכניס המת עצמו להר הבית ואצ"ל טמא מת שהוא נכנס לשם ולא הזכיר אסור סב"י רק בעזרת נשים. וגיל דהרמב"ם ס"ל כמ"ש התוס' ביבמות שם ז' ב' ד"ה שחדשו כו' שלא חידשו אלא על החצר ותצר היינו עזרת נשים כדמוכח ביהזקאל ואלו טמא מת אסור אפי' בחיל. ובפסחים פ"ב א' ד"ה היה דם צ"ב א' ד"ה טבול יום כ' לא בכל המחנה אלא בעזרת נשים ולפנים כו'. אבל בהר הבית הי' נכנס וקרי חצר לעז' כדתנן פ"ב דמדות כו' ע"ש. אבל רש"י שם [פסחים צ"ב א'] (ושם) [ובזבחים ל"ב ב'] פירש הר הבית על חצר חדשה ולשיטתו צריכים ליוהר בחילוף לפניו מהר הבית גם טבולי יום. וגם לדיה בזבים חובות ונדות ויולדות ובעלי קריין צריכים ודאי ליוהר מלכת שם כמ"ש בפסחים ס"ז ב' וכל זכ לרבות ב"ק וע' תוס' יומא ו' א' ד"ה מבינו כו'. ועמ"ש המש"ל בפ"ג מה' ביאת מקדש ד"ה משלחין כו'. ומה שתמה על הרע"ב דריש תמיד י"ל דהרע"ב נקט שיטת רש"י דשם כמ"ש. וגם דרבינו לא הזכיר ב"ק. היינו דנקט סדר לשון המתניתין אבל דאי ב"ק אסור כמ"ש. וצריך לשקול הדבר כי אולי חידשו זו החומה כמו שאומרים שכתוב עובדא דנגבה ע"י תקיפי יתודי' מאנשי שפניא שמצאו חן בעיני המלך וקיצרו ועשו החומה במקום חדש דמשמעות שחומת הר הבית הי' בסוף שיפועו כמ"ש במדות פ"ב מ"ג ופ"ק דיומא ס"ז א' וברש"י שם וגם עכשיו דמנהג לילך בתוך העיר לכותל אבנים שקורין כותל המערבי זה לא הזכיר הרב כלל. וחידוש שהמקום נהר המזרחי נמך מכל העיר. ובכ"מ מוכח שהיה גבוה מכל העיר. כמ"ש [תענית י"ט א'] עד שנכנסו להר הבית מפני הגשמים כו' ובכ"מ כבר כתב הרב הנו' [פ' מ"א ע' תק"ס] בחיפושו שעי' שבנו העיר על חורבות היגבהה העיר ע"ש: (ז) תפלה כו'. כתב הרב שם [ע' ק"א ק"ב] ומה שאנו נוהגין היום עם אחינו אנשי גאולתינו יוסיבי הארץ כאנשי סין וחמת דמשק צובא ומצרים ואסכודריא לעלות לירושלי' בחגים ובמועדים אינו אלא מפני עגמת נפש רוצה לומר להרבות עגמת נפש. וכמ"ש בביבת סוף פ' אלו קשרים קס"ז א' יה"כ שחל להיות בחול מפצעין באגוזים ומפרכין ברימונים מן המנחה ולמעלה מפני עגמ"ו כו'. שהתירו מן המנחה ולמעלה מפני שיוה"כ הוא מכפר בסופו כענין שמיטה שאינה משמטת אלא בסופה וכל עוד שהיום הולך להעריב העינוי יותר ועם זה המעשה יותר ויותר ולפום צערא אגרא ומאי היתרו התקינו כמ"ש בעירובין ס"א א' גבי מה שהתיר רבי כו' כמ"ש בפ"י ע"ש. אבל התשב"ץ ח"ג סי' ר"א כ' וז"ל. וראי' שקדושת העיר והמקדש היא קיימת שעדיין הם עולים לרגל מצרים ומשאר ארצות ויש בזה רמז במדרש קינות ושיר השירים בפסוק אני חומה ובפ' אלה אוכרה ואשפכה עלי נפשי כי אעבור בסך אדום עד בית אלקים בקול רנה ותודה השן חוגג. ואמרו כי עדיין נשאר מהניסים שהי' בירושלים שלא אמר אדם לחבירו צר לי המקום כי בבה"כ בירושלים הם צריכים לאנשי המקום כל השנה ומתמלאות פה אל פה כעת התקבץ שם בשבועות החוגגים יותר משלש מאות איש כולם הם נכנסים שם. ויושבים רוחים כי עדיין היא בקדושתה וזה סימן גאולה שלישיית עכ"ל. וכ' הרב כפתור פרח [פ"ו ע' צ"ח] בשם פרי"א פל"ה אין זה כי אם בית אלקים. מכאן אתה למד שכל המתפלל בירושלי' כאלו מתפלל לפני הקב"ה ולפני

עולם וְנוֹשַׁע: הַיְוָהי כַּטָּמֵא פְלָנוּ וּכְבִגְד עֲדִים
 כָּל-צְדָקָתֵינוּ וְנָבַל כַּעֲלָה פְלָנוּ וְעֹנְנֵנו כְּרוּחַ
 יִשְׂאָנוּ: וְאִין-קוֹרָא בְּשִׁמְךָ מִתְעוֹרֵר לְהַחְזִיק
 בְּךָ כִּי-הִסְתַּרְתָּ פָּנֶיךָ מִפָּנֵנוּ וְתִמּוּגְנוּ בְיַד-
 עֹנְנֵנוּ: וְעַתָּה יְהוָה אֲבִינוּ אֵתָה אֲנַחְנוּ הַחֲמֹר
 וְאַתָּה יִצְרָנוּ וּמַעֲשֵׂה יָדְךָ פְּלָנוּ: הֲאֵל-תִּקְצֹף
 יְהוָה עַד-מְאֹד וְאֵל-לָעַד תִּזְכֹּר עֹון הֵן הַבֵּט-
 נָא עִמָּךְ כָּלְנוּ: ט עָרִי קִדְשֶׁךָ הָיוּ מִדְּבַר צִיּוֹן
 מִדְּבַר הַיְתָה יְרוּשָׁלַם שְׁמָמָה: בֵּית קִדְשֵׁנוּ
וְתַפְאֲרָתֵנוּ אֲשֶׁר הִלְלוּךָ אֲבֹתֵינוּ הָיָה לְשֹׁרֶפֶת
אֵשׁ וְכָל-מַחְמְדֵינוּ הָיָה לְחֹרֶבָה: יֵא הָעַל-אַלֶּה
תִּתְאַפֵּק יְהוָה תַּחֲשָׂה וְתַעֲנֵנוּ עַד-מְאֹד: ס

דחבנא בהון בעובדי אבהתנא צדיקיא
 דמן עלמא אנחנא מתפרקין: והוינא
 כמסאב כולנא וכלבוש מרחק כל
 זכותנא ונתרנא כמתר סרף כולנא
 ובחובנא כרוחא אתנסילנא: ולית
 דמצלי בשמך מתרעי לאתקפא
 בדחלתך ארי סליקתא אפי שכנתך
 מננא ומסרתנא ביד חובנא: ואת יי
 רחמך עלנא סגי אין כאב על בגין
 אנחנא סינא ואת פריתנא ועובד
 גבורתך כולנא: ה לא ידו רגו מן קדמך
 יי בנא עד לחדא לא לעלמא תדפו
 חובי הא גלי קדמך דעמך אנחנא
 כולנא: ס קרוי קודשך הווא מדברא
 ציון מדברא הות וירושלם צדיא: י גיה
 קודשנא ותושבחתנא אתר דפלות
 קדמך אבהתנא הוה ליקינת גור וכל
 בית רנגנא הוה לחרבא: יא העל אלין
 תתחסן יי ואת יהיב ארכא לרשיעיא
 דמשעבדון בנא עד עלמא

רדיק

יום גלות ישראל ממנה: (י) בית קדשינו. אבותינו הללוך בו והיה לשרפת אש בראשונה ובשנייה, ועודנו חרבנו, כי לא
 בנה מעולם מקום המקדש ביד הגוים: וכל מחמדינו היה. בית המקדש והנה הוא לחרבה זה כמה שנים: (יא) העל אלה.
 יך תוכל להתאפק על אלה ולא תרחם: תחשה. תשתוק כאלו אין אתה שומע צעקתינו: ותעננו. שאנחנו מעונים בגלות

אביבנאל

שעשינו צדקות לא נחשבו לפניך והיו לעיניך
 עדים ונבל כעלה כולנו כי כמו העלה הנבל
 הית מלכות יהודה וישראל ועונינו אז נזכרו והיו
 עדים עד שברוח ישאונו ועונינו חסר ייך הרבים
 נכתב ואם בזמן שפנעת את שש אנשי הדור הוא
 יוכיך יזכרוך והיו מתמללים לך (ו) הגה עתה אינו
 שאין קורא שמך ואין אד' מתעור' להחזיר לך בתפלתו
 זה לפי שהסתרת פניך ממנו ותמוגנו ביד עוננו כי
 יד שראינו אותך שרוי בכעס אין שום אדם שיעורר
 לבשת אליך לבקש מלפניך הנה איכ היתה תלונת
 שמים תאלה שסובתם והצלחתם לא היתה בסבת זכות
 ורעתם לא בסבת עונות קודמים אבל שהשיי היה
 הכ' כי בהיות' במצרי' כאלו סג' ששון ושמחה
 ומתוך שמחתו היה עושה צדק ומתוך כך
 מחישים בני הדור ומתפללים אליך ובדרכיך
 אבנא עתה הן אתה קשת כלומר מעצמך מבלי

י
 י
 ז
 י
 ב
 ו
 י
 ש
 ז
 א
 ב
 כ
 ה
 ו
 ז
 ח
 ט
 י
 יא
 יב

ישעיה סד

רפה

שהיתה שוממה מבלי בניה-
 מפני קדושת בית המקדש ועל זה אמר בית קדשנו
 ותפארתנו ונומר היה לשריפת אש וכל מחמדינו היה
 לחרבה כי הנה אמר בית קדשנו ותפארתנו על הצרות
 בית המקדש וההיכל ולכן אמר אשר הללוך אבותינו
 ששם היו מהללים הלויים והכהנים שם עובדים ומתפללי'
 שם בני ישראל ועל קדש הקדשים אמר וכל מחמדינו
 היה לחרבה ויעד הגביא בנה שמקום בית המקדש
 לא יבנה ויכונו עד זמן הגאולה וכן היה כי עם היות
 שכאו הגוים בנחלתו פעם מבני אדום ופעם מבני
 ישמעאל הנה לא מלאם ולא נתנם האלקים לבנות
 בית במקום המקודש הראשון (יא) ועל שלשת הסבות
 האלה אמר העל אלה תתאפק ה' תחשה ותעננו רצה
 לומר איך תוכל להתאפק על ישראל ועל הארץ הקדושה
 ועל מקום בית המקדש תחשה ותשתוק כאלו אינך שומע
 צעקתינו ותעננו בגלות הזה עד מאד:

קריאה זו נענתה על ידי רבני ירושלים, ואכן יצאו כרוזים המזהירים את הציבור לבל יעלו להר הבית, כפי שהתפרסם בגיליון 'מוריה' ב-י"ב ניסן תרע"ד כשבוע לאחר הקריאה הנ"ל:

אסור הבקור בהר הבית—משעם כחי
 הרינים מפרדים ואשכנזים נתפרסמו מודעות הסוהרות על
 דבר אסור הכניסה להר הבית מקום המקדש שנפרץ
 בזמן האחרון ורבו המבקרים מאחינו היהודים. הרבנים
 מודיעים שאין לזה שום הותר בעולם, וכי הוא אסור
 כרת.

גם הראי"ה קוק זצ"ל הוציא קריאה לציבור לאסור את הכניסה להר הבית:

Letter signed by Kadolim in 1967
Steigler, Bar Schach and Admonim

בעה"י

קיי"ל"ן שגם אחר חורבן ביהמ"ק לא בסלה קדושת המקום, ועון נורא ואיום הוא ליכנס שם בטומאה, והנה בזמה"ז (שאינן לנו אפר מרה) כולנו סמאי מתיים והנכנס בהר הביח במקום שהי' נקרא מחנה שכינה חייב כדת א), ויש סוגי טומאות ש אסורין בכל הר הבית מדאורייתא, ומהם אשר אינם נטהרים אלא בסמירח ז' נקיים ובטבילה במים חיים דוקא (ובזמננו שאין אנו עסוקין בטהרות ובבדיקות מי זה יכול להגיד שמיום הולדו לא אירע אף פעם אחד בד טומאה שטעונה ז"נ וטבילה במים חיים).

ואכן גם מי שיעשה כל דרכי הטהרה כדין וכדת, הן בחקופתנו אנו הכניסה להר הביח אמילו בטהרה עון פלילי הוא, כי ברור אשר בזה סחמיאים אה הרבים מהמון אהב"י אשר על סמך זה (שטהורים יכנסו להר הבית) גם המה יכנסו "בלא טהרה" לבלא שמירח גבולי המחנות" ונמצא ש"ש מחלל לעבור על עיקרי החורה בריש גלי ובמקום המקודש מימוח עולם.

ושנינו בחוססתא פ"ק דטבועות דקשה עון טומאה מקדש וקדשיו מכל עבירות שבתורה והביאו שם מיחזקאל טרק ה' ע"ס.

וחובה על אהב"י מכל החזגים להשמר מעלות בהר ונגוע בקבחו, המעט מעט לנו טרצות הדור הנוחאות, אשר יבואו להוסיף שבר על שבר על ישראל לחסוא בכאס נפס בעון הסומאה על בר הבית ומקום המקדש, ד' ישמרנו. ואך דק אל הכוחל ממערבי יגשו לשאת רנה וחפלה עד ביאח הגואל בב"א.

הכותבים בכאב לב ומחכים לבנין אריאל בב"א

(א) כ"ם הרמב"ם ז"ל פ"ו מה' ביה"ב, ועי' מב"א סי' תקס"א שכ"כ תוס' שבועות וכ"פ בס' התרומה וכ"פ האגודה, וכ"ס הכב"א שם וכ"כ התוס' יומא פ"ד, וכ"ס החינוך מצוה ס"ג וכ"ס הכו"ס פ"ו והמהרי"ל ז"ל הל' יוה"כ, וכ"פ הגר"א ז"ל ביו"ד סי' של"א ס"ב וסעיף קל"ה.

הנוסח האחרון